

SPIS TREŚCI:

1 INFORMACJE OGÓLNE, CEL I ZAKRES OPRACOWANIA.....	3
1.1 PODSTAWY FORMALNE OPRACOWANIA.....	3
1.2 ŹRÓDŁA INFORMACJI.....	3
2 PODSTAWOWE INFORMACJE O GMINIE KOBIOR.....	3
2.1 POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE	3
2.2 REGIONALIZACJA FIZYCZNOGEOGRAFICZNA	4
2.3 WYBRANE INFORMACJE O ZAGOSPODAROWANIU TERENU.....	5
2.3.1 Powiązania komunikacyjne.....	5
2.3.2 Osadnictwo.....	5
2.3.3 Zaspokajanie w wodę, odprowadzanie ścieków i gospodarka odpadami.....	8
3 CHARAKTERYSTYKA STANU ŚRODOWISKA I JEGO FUNKCJONOWANIA.....	11
3.1 POWIERZCHNIA ZIEMI.....	11
3.2 ŚRODOWISKO GEOLOGICZNE, W TYM WODY PODZIEMNE I ZŁOŻA KOPALIN.....	11
3.3 WODY POWIERZCHNIOWE.....	12
3.4 WARUNKI KLIMATYCZNE.....	14
3.5 HAŁAS.....	16
3.6 BIOSFERA.....	17
3.7 STRUKTURA PRZYRODNICZA OBSZARU – POWIĄZANIA Z TERENAMI SĄSIEDNIMI.....	20
3.8 ZASOBY PRZYRODNICZE I ICH OCHRONA PRAWNA.....	20
3.8.1 Parki Krajobrazowe, Rezerваты Przyrody.....	20
3.8.2 Pomniki przyrody.....	20
3.8.3 Tereny wskazane do ochrony.....	22
3.9 WALORY KRAJOBRAZOWE.....	24
4 POWIĄZANIA PRZYRODNICZE GMINY Z TERENAMI OTACZAJĄCYMI.....	26
4.1 PODSTAWY WIELKOBSZAROWEJ OCHRONY WALORÓW EKOLOGICZNYCH.....	26
4.2 MIEJSCE GMINY W SYSTEMIE OCHRONY BIORÓŻNORODNOŚCI O ZASIĘGU EUROPEJSKIM, KRAJOWYM, REGIONALNYM.....	27
5 DIAGNOZA STANU FUNKCJONOWANIA ŚRODOWISKA.....	27
5.1 ODPORNOŚĆ ŚRODOWISKA NA DEGRADACJE I JEGO ZDOLNOŚĆ DO REGENERACJI.....	27
5.2 TERENY O ISTOTNYM ZNACZENIU DLA ZACHOWANIA BIORÓŻNORODNOŚCI.....	28
5.3 OCENA STANU UŻYTKOWANIA ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH I ZGODNOŚCI DOTYCHCZASOWEGO UŻYTKOWANIA I ZAGOSPODAROWANIA OBSZARU Z CECHAMI I UWARUNKOWANIAM PRZYRODNICZYMI.....	29
6 WSTĘPNA PROGNOZA ZMIAN ZACHODZĄCYCH W ŚRODOWISKU.....	30
7 WSKAZANIE OBSZARÓW PREDYSPONOWANYCH DO PEŁNIENIA PRZEDĘ WSZYSTKIM FUNKCJI PRZYRODNICZYCH.....	31
8 UWARUNKOWANIA EKOFIZJOGRFICZNE GMINY KOBIOR – OCENA PRZYDATNOŚCI ŚRODOWISKA DLA RÓŻNYCH FORM UŻYTKOWANIA I ZAGOSPODAROWANIA.....	31
9 ŹRÓDŁA INFORMACJI.....	34

SPIS RYSUNKÓW:

Rysunek nr 1 Lokalizacja gminy Kobiór w skali 1:200 000

SPIS ZDJĘĆ:

SPIS ZAŁĄCZNIKÓW MAPOWYCH:

Załącznik nr 1. Mapa uwarunkowań środowiskowych w skali 1: 20 000,

Załącznik nr 2. Mapa uwarunkowań ekofizjograficznych w skali 1:5 000,

Załącznik nr 3. Inwentaryzacja terenu ,

1 Informacje ogólne, cel i zakres opracowania

1.1 Podstawy formalne opracowania

Opracowanie zostało sporządzone na zlecenie P.P.S.U.iR. „TERPLAN” Sp.z o.o. z siedzibą w Katowicach przy ul. Wita Stwosza 6/7.

Celem opracowania jest przedstawienie informacji przyrodniczych niezbędnych do dostosowania funkcji, struktury i intensywności zagospodarowania przestrzennego gminy do uwarunkowań przyrodniczych.

Niniejsze opracowanie sporządzone zostało zgodnie z wymogami rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002r w sprawie opracowań ekofizjograficznych (Dz. U. 2002.155.1298).

1.2 Źródła informacji

Głównym źródłem informacji były materiały udostępnione przez Urząd Gminy Kobiór, wśród których najważniejsza była „Program ochrony środowiska” opracowane przez Urząd Gminy Kobiór oraz Plan Gospodarki Odpadami dla gminy oprac. przez Urząd Gminy Kobiór, które to zaktualizowane zostały w oparciu o dostępne materiały i wizję lokalną w terenie.

Spis wszystkich wykorzystanych materiałów znajduje się w punkcie 10 opracowania.

2 Podstawowe informacje o gminie Kobiór

2.1 Położenie administracyjne

Gmina Kobiór jest gminą jednowioskową położoną w centralnej części województwa śląskiego. Przynależy ona do powiatu pszczyńskiego i znajduje się w jego najbardziej wysuniętej na północ części. Powierzchnia gminy wynosi 4950 ha.

Gmina graniczy:

- od zachodu z gminą Suszec i miastem Orzesze (sołectwo: Zgoń),
- od południa z miastem Pszczyna (sołectwa: Studzienice, Piasek, Czarnków),
- od wschodu z gminą Bojszowy (Świerzyniec),
- od północy z gminą Wiry (sołectwo Gostyń) oraz miasto Tychy (osiedle Paprocany)

Rysunek nr 1 Lokalizacja gminy Kobiór w skali 1:200 000

2.2 Regionalizacja fizycznogeograficzna

Zgodnie z podziałem fizyczno – geograficznym Polski J. Kondrackiego omawiana gmina położona jest w mezoregionie Równina Pszczyńska 512.21 wchodzącego w skład makroregionu Kotlina Oświęcimska (512.2) należących do prowincji karpaty zachodnie (z podkarpaciem).

Cały obszar położony jest na mało urozmaiconej pod względem rzeźby terenu równinie pszczyńskiej. Równoleżnikowy przebieg rzek Gostyni i Korzeńca dzielą obszar na wydłużone garby o wierzchołkach obniżających się w kierunku wschodnim.

Doliny te wcięte w utworach plejstoceniowych zostały w holocenie przekształcone w doliny nieckowe o szerokich i płaskich dnach. Towarzyszą im niewysokie garby o łagodnych stokach ze spadkami do 5° i spłaszczonych wierzchołkach.

Deniwelacje terenu wynosi około 28 m z najwyższym punktem znajdującym się w rejonie granicy z Orzeszem i najniższym w Międzyrzeczu.

Charakterystycznym elementem naturalnej rzeźby terenu są pola sandrowe powstałe w wyniku kumulacji erozji lodowcowej i wodnolodowcowej.

2.3 Wybrane informacje o zagospodarowaniu terenu

2.3.1 Powiązania komunikacyjne

Podstawą połączeń komunikacyjnych terenu gminy z obszarami przyległymi jest droga krajowa A1 relacji Katowice – Tychy – Pszczyna – Bielsko – Biała – Cieszyna. Inną drogą stanowiącą połączenie Kobióra z obszarami położonymi poza terenem gminy jest droga wojewódzka nr 928 biegnąca od Krajowej jedynki do Mikołowa i łącząca się z drogą krajową nr 44 Tychy – Gliwice.

Droga nr 928 stanowi również podstawę komunikacji na terenie gminy Kobiór. Przebiega ona z południowego – wschodu na północny zachód przez centralną część terenów zabudowy omawianej miejscowości. Droga ta stanowi również jedyne połączenie pomiędzy obszarem zabudowanym gminy położonym po zachodniej i wschodniej stronie torów kolejowych.

Innym ważnym połączeniem jest droga gminna biegnąca od ul. Przelotowej i przechodząca w ul. Kobiórską. Łączy ona Kobiór ze śródmieściem sąsiednich Tych.

W wschodniej części terenu zabudowanego gminy wewnętrzny system powiązań między poszczególnymi fragmentami zabudowy ma charakter ciągły, co sprawia, że komunikacja w tej części terenu odbywa się tu w sposób niezaburzony bez konieczności korzystania z w/w dróg przelotowych (DK1 i droga wojewódzka nr 928).

Uzupełnienie układu komunikacyjnego na terenie gminy stanowi linia kolejowa relacji Katowice – Bielsko – Biała. Łączy ona gminę z wieloma miejscowościami turystycznymi w tym ze Zwardoniem, Żywcem i Wisłą. Tory przecinają południkowo zachodnią część Kobióra dzieląc go na dwie części połączone wiaduktem tj. drogą wojewódzką nr 928 (ul. Centralna).

Dodatkowo na terenie gminy jest dobrze rozwinięta sieć szlaków turystycznych łączących obszar Kobióra z przyległymi gminami poprzez ścieżki rowerowe i szlaki piesze.

2.3.2 Osadnictwo

Gmina Kobiór zajmuje powierzchnie 4950 ha, z czego 85,9 % powierzchni stanowią lasy (4250 ha), natomiast tereny rolne zajmują 9,8 % powierzchni gminy (484 ha).

Pierwsze wzmianki o miejscowości Kobiór miały miejsce w XV wieku. W tym czasie była to osada zagrodowa z 9-cioma gospodarstwami. Istotny wpływ na rozwój budownictwa na tym terenie miała budowa drogi łączącej Kobiór z Tychami i Murckami przeprowadzona w latach 60-tych XIX wieku oraz budowa linii kolejowej w latach 70-tych XIX w.

Obecnie gmina Kobiór to obszary zabudowy rozłożone na wielkiej polanie leśnej.

Zabudowa Kobióra w zasadzie na całej przestrzeni jest jednorodna. Dominują tu budynki jednorodzinne w ogrodach oraz w zabudowa zagrodowa. Wśród budynków jednorodzinnych można spotkać

zabudowę usługową niejednokrotnie usługowo – mieszkaniową nieuciążliwą dla środowiska (z oddziaływaniem ograniczonym do granic działki). W północno – wschodniej części miejscowości zabudowa jest lokowana w sposób nieuporządkowany często rozproszony w związku, z czym powstała cała sieć połączeń drogowych z krótkimi niejednokrotnie ślepych uliczkami.

Północno – zachodnia (ulice Żołędziowa, Zachodnia) i południowo – zachodnia (ul. Jasna, Boro-wa) część obszaru zabudowy to tereny z uporządkowaną zabudową jednorodzinną.

Fragment terenu położony wzdłuż ul. Centralnej i przy rondzie tworzy centrum miejscowości. Występują tu budynki wielokondygnacyjne (do 2-ch pięter) oraz budynki użyteczności publicznej z Gminnym Domem Kultury, Urzędem Pocztowym, Szkołą Podstawową i Gimnazjum (ul. Tuwima), Przedszkolem (ul. Rodzinna 1) Apteką i Ośrodkiem zdrowia.

Wśród elementów architektonicznych na uwagę zasługują obiekty zabytkowe z Muzeum Regionalnym mieszczącym się w zabytkowym budynku Smolarni i Pałacem Myśliwskim w Promnicach oraz liczne krzyże i kapliczki przydrożne.

Na terenie gminy nie występują większe tereny związane z produkcją przemysłową. Jedynym większym zakładem na tym terenie były Zakłady Drzewne „T i S” położone przy ul. Kobiórskiej. Obecnie obiekty po nieistniejącym zakładzie są tylko częściowo zagospodarowane przez mniejsze firmy.

Poza tym występują tam mniejsze zakłady jak warsztaty mechaniczne czy stacje benzynowe.

Zdjęcie nr 1 Muzeum Regionalne mieszczące się w zabytkowym budynku Smolarni

Zdjęcie nr 2 Budynek mieszkalny dwukondygnacyjny, na planie prostokąta, dach mansardowy z trzema lukarnami. 1920-1930r ul.Orla 4

Zdjęcie nr 3 Budynek w centralnej części gminy Kobiór z reklamą nieistniejących Zakładów drzewnych „T i S” w Kobiórze

2.3.3 Zaopatrzenie w wodę, odprowadzanie ścieków i gospodarka odpadami.

Zaopatrzenie w wodę na terenie gminy Kobiór jest realizowane z powierzchniowego ujęcia wody na zbiorniku goczałkowickim ze stacji uzdatniania wody w Strumieniu. Woda z SUW w Strumieniu transportowana jest dwoma magistralami przesyłowymi o średnicach $\varnothing$ 1 300 i $\varnothing$ 1 600 przechodzącymi przez teren gminy Kobiór. Sama gmina zaopatrywana jest z wodociągu ciśnieniowego $\varnothing$ 300 relacji Paprocany – Mikołów z pompowni Paprocany (własność Górnośląskie Przedsiębiorstwo Wodociągów S.A.).

Siec wodociągowa na terenie gminy realizowana była w latach 80-tych poprzedniego stulecia. Długość sieci na terenie gminy wynosi 32,1 km (z przyłączami). Do sieci wodociągowej podłączeni są wszyscy mieszkańcy gminy oraz wszystkie obiekty użyteczności publicznej i obiekty przemysłowe. Niezależnie od zaopatrzenia w wodę z sieci część mieszkańców w dalszym ciągu korzysta z istniejących studni kopanych.

Na terenie gminy działa sieć kanalizacji sanitarnej składająca się z kolektorów z PCV o średnicach $\varnothing$ 200, $\varnothing$ 300 i $\varnothing$ 400 oraz przyłączy. Do kanalizacji podłączonych jest około 65 % mieszkańców miejscowości Kobiór oraz obiekty usługowe gminy. Pozostała część obiektów gminy posiada indywidualne rozwiązania w zakresie gospodarki ściekowej.

Ścieki odprowadzane kanalizacją transportowane są na gminną oczyszczalnię ścieków mechaniczno – biologiczną „Wschód”. Oczyszczalnia zlokalizowana jest w południowo – wschodniej części gminy na lewym brzegu rzeki Korzeniec (przy ul. Centralnej 57). Przepustowość oczyszczalni wynosi 300 m³/dobę, obecnie oczyszczalnia pracuje z 33 % obciążeniem.

Wody opadowe i roztopowe z terenu gminy odprowadzane są do odbiorników bez podczyszczania.

Zdjęcie nr 4 Oczyszczalnia ścieków „Wschód”

Gospodarka odpadami

Na terenie gminy Kobiór działa Regionalna Zbiornica Odpadów Selektywnie Gromadzonych i Niebezpiecznych (RZOSGiN) firmy „MASTER” gromadząca odpady komunalne typu szkło, tworzywa sztuczne i makulaturę. Na teren zbiornicy przyjmowane są odpady z gospodarstw domowych i obiektów usługowych. Punkt ten również umożliwi zbiórkę odpadów niebezpiecznych w postaci świetlówek, baterii, przeterminowanych leków i środków ochrony roślin, a więc takich, które w strumieniu odpadów komunalnych mogą utrudniać procesy unieszkodliwiania.

Do selektywnej zbiórki odpadów w zbiornicy wydawane są worki o różnej kolorystyce zależnie od rodzaju gromadzonych odpadów (w kolorach niebieskim, zielonym i żółtym).

Z selektywnej zbiórki na terenie gminy korzysta 60 % mieszkańców.

Odpady gromadzone w zbiornicy przekazywane są do Sortowni Międzygminnej Przedsiębiorstwa Gospodarki Odpadami „Master” Sp. z o.o. zlokalizowanej w Tychach przy ul. Serdecznej 100.

Zmieszane odpady komunalne gromadzone w pojemnikach o objętości 1100 l i 110 l (pochodzące od indywidualnych osób oraz z terenów komunalnych) wywożone są na składowisko odpadów komunalnych w Tychach – Urbanowicach.

Firmami świadczącymi usługi w zakresie wywozu odpadów komunalnych na terenie gminy są:

- Przedsiębiorstwo Techniki Sanitarnej ALBA Sp. z o.o. w zakresie transportu i odbioru odpadów komunalnych oraz nieczystości ciekłych,
- Zakład Oczyszczania EKO-ZAG s.j. w zakresie transportu i odbioru odpadów komunalnych i nieczystości ciekłych,
- Ekologiczne Systemy Transportu Aglomeracji „ESTA” Sp. z o.o. w zakresie odbioru i transportu odpadów stałych,
- MPGO „MASTER” Sp. z o.o. w zakresie usuwania odpadów komunalnych stałych, selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, sortowania odpadów komunalnych z selektywnej zbiórki prowadzonej przez zbiornicę oraz prowadzenie linii sortowniczej na składowisku,
- Przedsiębiorstwo Wielobranżowe Jan Laszczuk Zakład Pracy Chronionej w zakresie odbioru oraz transportu odpadów stałych

Poza wyżej wymienionymi zakładami prowadzącymi na terenie gminy działalność w zakresie zbiórki i transportu odpadów, działają tu dodatkowo firmy zajmujące się zbiórką odpadów:

1. MPGO „Master” Sp. z o.o. w opisanej wyżej Zbiornica Odpadów Selektywnie Gromadzonych przy ul. Centralnej 35
2. Przedsiębiorstwo Spedycyjno – Usługowe „TRANS-MAR”

Zdjęcie nr 5 Teren RZOSGiN firmy „MASTER” przy ul. Centralnej 35

3 Charakterystyka stanu środowiska i jego funkcjonowania

3.1 Powierzchnia ziemi

Na terenie gminy użytki rolne stanowią 9,8% powierzchni gminy, z czego 69 % wykorzystywane jest jako grunty orne. Wśród gleb dominują gleby bielcowe i brunatne, które wytworzyły się na utworach piaszczystych, piaskach słabogliniastych oraz glinach lekkich i średnich. Na terenach występowania gleb torfowych (użytki rolne położone w zachodniej części terenu) lokalnie wytworzyły się gleby torfowo – murszowe i mułowo – murszowe.

Na terenach niezalesionych gminy Kobiór przeważają gleby, które ze względu na przydatność rolniczą gleb zaliczone zostały do kompleksu żytanio- ziemniaczanego bardzo – dobrego i dobrego występującego głównie w zachodniej części gminy oraz słabego występującego w części południowej. Niewielką powierzchnię zajmują gleby kompleksu pszennego dobrego i występują głównie w rejonie przebiegu drogi krajowej nr 1.

Zgodnie z klasyfikacją bonitacyjną na terenie całej gminy przeważają gleby zakwalifikowane do klasy IVb i V. Gleby klasy IV a występują w zachodniej i północnej części, natomiast gleby klasy IIIb występują w zachodniej części w pobliżu drogi krajowej nr 1.

3.2 Środowisko geologiczne, w tym wody podziemne i złoża kopalin

Zgodnie z regionalizacją geologiczną Kobiór położony jest w obrębie zapadliska przedgórskiego. Do najstarszych osadów należą tu piaskowce, łupki i węgle karbońskie. Nad nimi zalegają osady miocenu morskiego. Powierzchnię terenu budują utwory czwartorzędowe w postaci holocenów osadów rzecznych o miąższości od 10 do 40 m. W spągu utworów czwartorzędowych zalegają gliny morenowe przewarstwione piaskami z wkładkami żwirów. W stropie czwartorzędu występują piaski średnio i drobnoziarniste z przewarstwieniami glin i pyłów.

Złoża kopalin

Na terenie objętym niniejszym opracowaniem nie występują udokumentowane złoża kopalin.

Warunki hydrogeologiczne

Zgodnie z materiałami archiwalnymi 9 gmina Kobiór położona jest w Regionie Przedkarpackim, Podregion Przedkarpacko – Śląski XXII7. Główny poziom użytkowy występuje tu w utworach czwartorzędu na głębokości do 30 m. Wydajność poziomu waha się od 2 do 30 m³/h (lokalnie może osiągać 30-120 m³/h). Lokalnie poziomy wodonośne mogą występować w utworach triasu i karbonu górnego.

Zgodnie z podziałem A. Rożkowskiego 9 ze względu na zasobność i jakość wody podziemne czwartorzędowego piętra w granicach gminy Kobiór zaliczone zostały do użytkowych zbiorników wód podziemnych UPWP o typie porowym Q_{II} – Rejon Małej Wisły.

Czwartorzędowy UPWP Q_{II} obejmuje swym zasięgiem pas terenu ciągnący się od południowo – zachodniej części gminy przez centralną i północno- zachodnią część terenu gminy. Zwierciadło wody w południowo - zachodniej części Kobióra zalega średnio na głębokości od 10 – 20 m ppt, natomiast w centralnej na głębokości 20-30 m ppt.

Tereny położone w południowo – zachodniej i północno – zachodniej części gminy (tj. wzdłuż Korzeńca i Gostyni) charakteryzują się wysokim i bardzo wysokim stopniem zagrożenia UPWP (czas pionowej migracji wynosi tu od 2 do 5 lat- wysoki, i poniżej 5 lat bardzo wysoki stopień zagrożenia). Pozostałe obszary w podłożu, których zalega użytkowy poziom wodonośny charakteryzuje średni stopień zagrożenia – czas pionowej migracji 5 – 25 lat.

Czwartorzędowy poziom wodonośny eksploatowany był trzema większymi ujęciami wodnymi zlokalizowanymi na terenie tartaku (dwie studnie) i PKP, które ze względu na brak zapotrzebowania są obecnie nie eksploatowane.

3.3 Wody powierzchniowe.

Cała gmina Kobiór położona jest w lewostronnym dorzeczu Wisły. Podstawą drenażu w północnej części gminy jest rzeka Gostynia (wraz z licznymi dopływami głównie w postaci rowów melioracyjnych) przepływająca południkowo wzdłuż północnej granicy gminy. Południowa część gminy wraz z większością terenów zainwestowanych położona jest natomiast w zlewni rzeki Korzeniec. Obie zlewnie rozdzielone są działem wodnym II rzędu o przebiegu pewnym.

Korzeniec posiada łączność hydrauliczną z Gostynią (brama wodna w dziale II-go rzędu).

Na terenie gminy brak jest cieków płynących w naturalnych korytach. Na przestrzeni lat koryta zarówno Gostyni jak i Korzeńca zostały uregulowane oraz stworzono liczną sieć rowów melioracyjnych odprowadzających wody powierzchniowe z terenów leśnych i zabudowanych Kobióra.

Ze względu na fakt, iż przy większych opadach lub gwałtownych roztopach wody Korzeńca wylewały podtapiając tereny przyległe na rzece zostały utworzone zbiorniki retencyjne łagodzące wylewy rzeki.

Ponadto na terenie gminy występują inne mniejsze zbiorniki wodne, wśród których największymi są staw Wspólny i staw Dąbrownica w zlewni Gostyni (na terenach leśnych) oraz Pilok znajdujący się w zlewni Korzeńca.

Poza tym na terenie gminy występują inne mniejsze zbiorniki zlokalizowane na posesjach prywatnych i terenach leśnych znajdujących się w granicach gminy.

Zdjęcie nr 6 Koryto rzeki Korzeniec – widok w kierunku wschodnim za oczyszczalnią ścieków

Zdjęcie nr 7 Zbiornik zaporowy na Korzeńcu widok w kierunku zachodnim

Stan czystości wód powierzchniowych.

W województwie śląskim organem przeprowadzającym badania jakości wód jest Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach. Charakterystyka czystości wód opracowana jest na podstawie charakterystycznych wskaźników:

- fizyko – chemicznych (substancje chemiczne zawarte w wodzie)
- bakteriologicznych (określa zawartość bakterii w wodzie)
- hydrobiologicznych (określa stopień rozwoju organizmów roślinnych i zwierzęcych w wodzie)

Na terenie samej gminy Kobiór nie ma punktów obserwacyjnych jakości wód powierzchniowych. Jakość wód rzeki Korzeniec był monitorowana przez WIOŚ w jej ujściu do rzeki Pszczynki. W badaniach notowano przekroczenia normowanych stężeń metali ciężkich i zanieczyszczenia bakteryjnego. Obecnie zgodnie z Raportem o stanie środowiska w województwie śląskim nie prowadzi się monitoringu na rzece Korzeniec.

Jakość wód rzeki Gosytyni jest badana w punkcie pomiarowym znajdującym się powyżej ujścia Potoku Tyskiego (a więc poza granicami gminy Kobiór). Wody rzeki w tym punkcie były złej jakości i zaliczone zostały do IV klasy czystości. O jakości wód Gosytyni decydowały wskaźniki tlenowe (BZT₅, ChZT_{Mn}, ChZT_{Cr}), zawiesina, wskaźniki zasolenia (chlorki i siarczany) oraz wskaźniki mikrobiologiczne (bakterie grupy coli i typu kałowego).

Na stan zanieczyszczenia wód przepływających przez omawianą gminę mają wpływ:

- spływ zanieczyszczeń z terenów rolnych (szczególnie w okresach intensywnego nawożenia),
- spływ wód gruntowych z terenów zabudowy niepodłączonej do kanalizacji sanitarnej (problem dotyczy głównie rzeki Korzeniec)
- odprowadzenie ścieków bytowych z budynków niepodłączonych do kanalizacji do rowów melioracyjnych i bezpośrednio do rzeki Korzeniec.

3.4 Warunki klimatyczne

Zgodnie z podziałem Polski na dzielnice rolniczo – klimatyczne R. Gumińskiego omawiany teren leży na granicy dwóch dzielnicy podsudeckiej i częstochowsko kieleckiej. Warunki klimatyczne obu dzielnic są do siebie zbliżone. Średnia roczna temperatura wynosi 8 – 8,5° C, ilość dni z przymrozkami waha się od 100- 120, natomiast liczba dni z pokrywą śnieżną od 60 do 90 dni w ciągu roku.

Średnie roczne sumy opadów z wielolecia wynoszą 811 mm, przy czym najwyższe opady obserwowano w miesiącu czerwcu, natomiast najniższe w miesiącu marcu (do 45 mm).

W ciągu roku przeważają tu wiatry z sektora zachodniego (SW, NW, W) wiejące łącznie przez 54% dni w roku z prędkością od 3 do 4 m/s, na co wpływ ma przeważająca zachodnia cyrkulacja atmosferyczna.

Jakość powietrza atmosferycznego

Na terenie samej gminy Kobiór nie jest prowadzony monitoring jakości powietrza atmosferycznego przez WIOŚ w Katowicach. Ogólnie gmina należy do powiatu pszczyńskiego, dla którego nie występują przekroczenia dopuszczalnych stężeń badanych przez jednostki monitoringu śląskiego substancji zanieczyszczających powietrze. Oznacza to, że gmina Kobiór położona jest w strefie, w której jakość powietrza została zaliczona do najwyższej klasy, czyli A.

Zgodnie z materiałami archiwalnymi („Program ochrony środowiska ...”) udział gminy Kobiór w powiecie pszczyńskim w emisji zanieczyszczeń do powietrza produktów spalania paliw jest niewielki i wynosi zaledwie 6,0% dla ogólnej emisji pyłów, 4,8 % w ogólnej emisji CO, 3,5 % w ogólnej emisji NO₂ i 3,5 % w ogólnej emisji SO₂.

Ogólnie niekorzystny wpływ na stan sanitarny powietrza mają następujące zjawiska:

1. Emisja zorganizowana – pochodząca ze źródeł punktowych, do których należą kotłownie oraz emitery z ogrzewanie budynków mieszkalnych. Na terenie gminy działa kilka lokalnych kotłowni obsługujących osiedle mieszkaniowe, zakłady drzewne i obiekty usługowe, kotłownie te działają w dalszym ciągu w oparciu o systemy grzewcze zasilane węglem. Także liczne szklarnie i tunele foliowe ogrzewane są w oparciu o kotłownie węglowe.
2. Emisja niezorganizowana – wprowadzana do powietrza bez pośrednictwa odpowiednich przeznaczonych do tego celu urządzeń technicznych (np. spalanie na powierzchni ziemi jak wypalanie traw, palenie śmieci itp.).
3. Emisja ze źródeł liniowych i powierzchniowych – głównie z parkingów i dróg. Głównym emitorem niepozostającym bez znaczenia na stan powietrza atmosferycznego w gminie jest droga krajowa nr 1 oraz droga wojewódzka nr 928 i linia kolejowa.

Zgodnie z powyższymi warunkami aerosanitarne na terenie gminy będą pogarszały się w sezonie grzewczym. Głównie związane jest to z występowaniem tzw. niskiej emisji. Zasilanie w ciepło na tym terenie oparte jest o indywidualne systemy grzewcze. Regułą jest, że starsze budynki ogrzewane są przy użyciu węgla, natomiast również jest palenie śmieci w przydomowych paleniskach. Nowe instalacje grzewcze przeważnie budowane są na paliwa ekologiczne, co sprawia, że to źródło zanieczyszczenia powietrza będzie z czasem stawało się coraz mniej istotne dla warunków aerosanitarnych na obszarze gminy.

Zewnętrznym czynnikiem mającym wpływ na stan powietrza atmosferycznego jest nawiewanie zanieczyszczeń z terenów przyległych. W związku z tym, że gmina położona jest na polanie otoczonej lasami oraz przeważają na tym obszarze wiatry z kierunku zachodniego (od Gardawic) czynnik ten nie ma wpływu na stan powietrza na tym terenie.

Reasumując ze względu na brak dużych źródeł zanieczyszczeń ogólnie ochrona powietrza w granicach gminy sprowadza się do dbania, aby były utrzymane poniżej dopuszczalnych poziomów (lub wartości odniesienia) stężenia zanieczyszczeń emitowanych do powietrza z źródeł zlokalizowanych na terenie gminy.

3.5 Hałas

Na terenie gminy Kobiór głównym źródłem powstawania hałasu jest ruch drogowy. Najbardziej obciążonymi arteriami są droga krajowa nr 1 i droga wojewódzka nr 928.

Droga krajowa nr 1 przebiega przez wschodni fragment gminy Kobiór i w znacznej części przechodzi przez tereny leśne, a więc niechronione akustycznie. Jedynie w południowym fragmencie drogi przechodzi w pobliżu terenów zabudowy mieszkaniowej. Ze względu na uciążliwość drogi w jej bezpośrednim sąsiedztwie nie lokalizuje się żadnej zabudowy mieszkaniowej.

Droga nr 928 przebiega natomiast przez centrum Kobióra i prawie na całej długości budynki znajdują się w jej bezpośrednim sąsiedztwie. W związku ze stale zwiększającą się liczbą samochodów oraz towarzyszącym temu wzrostem natężenia ruchu ulicznego można przypuszczać, że na omawianym terenie mogą powstawać przekroczenia dopuszczalnych norm hałasu. Dotyczy to głównie pomieszczeń znajdujących się na frontowej ścianie budynku. Pomieszczenia znajdujące się na tyłach oraz w dalszych rzędach są ekranowane przez ściany frontowe budynków zlokalizowanych przy głównych arteriach.

Innym źródłem powstawania hałasu jest linia kolei PKP, relacji Katowice – Bielsko - Biała. Usytuowana jest ona zachodniej części obszaru gminy Kobiór. Ruch na linii kolejowej jest znaczny i w związku z tym mogą wystąpić przekroczenia hałasu. Lokalnie zwiększona emisja hałasu może być związana z prędkością przejazdów pociągów oraz stanem technicznym torowiska.

Innym czynnikiem wpływającym na stan akustyczny środowiska na omawianym terenie jest emisja hałasu z przemysłu. Na terenie gminy zlokalizowany jest jeden upadły zakład przemysłowy i są to Zakłady Drzewne „TiS” w Kobiórze. W związku z tym, że zakład nie istnieje nie stanowi on uciążliwości akustycznej dla terenów przyległych. W przypadku ponownego uruchomienia produkcji na obszarze upadłych zakładów źródłem hałasu będą punktowe źródła hałasu w postaci czerpni, sprężarek itp. usytuowanych na zewnątrz budynków.

Reasumując można stwierdzić, że warunki akustyczne kształtowane są głównie przez ruch samochodowy, którego uciążliwość mieści się w granicach korony drogi. Na pozostałych obszarach warunki akustyczne należą do dobrych.

Ponadto większa część terenu gminy nie należy do obszarów podlegających ochronie akustycznej.

Zdjęcie nr 8 Widok na teren nieistniejących Zakładów Drzewnych „TiS” w Kobiórze

Zdjęcie nr 9 Zabudowa usługowa Kobióra (warsztat samochodowy przy ul. Kobiórskiej)

3.6 Biosfera

Kobiór to gmina jednowioskowa z zabudową zlokalizowaną na polanie otoczonej lasami.

Zgodnie z podziałem geobotanicznym Polski (szafer 1977) omawiany obszar leży w prowincji Niżowo – Wyżynnej Środkowoeuropejskiej działu A – Bałtyckiego, w poddziale A3 – Pasa Kotlin Podgórskich, krainy 12-Kotliny sandomierskiej, okręgu a-Oświęcimskiego.

Obszar gminy ze względu na swój niski stopień urbanizacji jest miejscem występowania różnych interesujących zbiorowisk i gatunków fauny i flory.

Kobiór charakteryzuje się dużą lesistością, lasy zajmują tu, bowiem 4250 ha powierzchni, tj 85,9 % całego terenu gminy. Wszystkie lasy na terenie Kobióra są lasami państwowymi i administrowane są przez nadleśnictwo Kobiór. Lasy te stanowią fragment większego kompleksu lasów pszczyńskich i mieszczą się one w II strefie zagrożenia przemysłowego. Ze względu na zagrożenie pożarowe lasy zaliczone zostały do I (najwyższej) strefy zagrożenia pożarowego.

Wśród skupisk leśnych występują tu bór trzcinnikowy *Calamagrostio villosae*-Pinetum, suboceaniczny bór świeży *Leucobryo* –Pinetum oraz bór wilgotny *Molinio*-Pinetum. Płaty kontynentalnego boru bagiennego *Vaccinio uliginosi*-Pinetum tworzą mozaikę w kompleksach innych zbiorowisk borowych zajmując lokalne bezodpływowe obniżenia. Na obszarach leśnych przeważają drzewostany starsze – 60-letnie, a nawet 100 i 140-letnie.

Na terenie całej gminy wśród istniejącej starszej i nowej zabudowy występują liczne okazy starodrzewu oraz nowe nasadzenia. Na uwagę zasługują tu przede wszystkim aleja dębów szypułkowych rosnąca wzdłuż ul. Żołędziowej oraz zespół dębów w formie szpaleru tzw. „Reitweg” pomiędzy ul. Leśników i Centralną. W rejonie ul. Leśników występują również inne zbiorowiska drzew, wśród których dominuje okazała sosna, przy której spotkać można brzozy, klony, robinie i topole.

Wokół stawu Pilok natomiast dominują olchy i lipy, a przy Muzeum Regionalnym mieszczącym się w zabytkowym budynku Smolarni występują liczne dęby, niektóre o wymiarach pomnikowych. Ciekawe okazy dendrologiczne spotkać można również przy pałacyku w Promnicach z dębami szypułkowymi, wiązami i innymi drzewami liściastymi.

Ważnym elementem przyrodniczym są tu zbiorniki wodne. Większość z nich to sztuczne stosunkowo młode zbiorniki w związku, z czym ich środowisko ma charakter oligotroficzny. Typowym przedstawicielem tego typu zbiorników są stawy znajdujące się przy ul. Leśników charakteryzujące się środowiskiem mało zróżnicowanym siedliskowo.

Zbiorniki wodne oraz liczne rowy porośnięte są szuwarem trawiastym i trzcinowym.

Na terenie gminy liczne są zbiorowiska ruderalne występujące na granicy terenów zamieszkania z lasem oraz wzdłuż dróg i torów kolejowych. Wśród nich najczęściej spotkać można wrotycz pospolity, gorycznik pospolity, komosę białą, bylica pospolita. Na terenach niezagospodarowanych występują natomiast liczne gatunki trawiastych oraz pospolitych ziół z krwawnikiem pospolitym czy też dziewanną pospolitą.

Zwierzęta bytujące na terenie gminy to głównie zwierzyna łowna zamieszkująca okoliczne lasy z sarnami, jeleniami dzikimi i szarakami.

Zbiorniki wodne stały się ostoją licznych gatunków zwierząt w tym również chronionych. Spotkać tu można bobry żyjące w górnym biegu Korzeńca oraz bociana czarnego występującego na śródlęśnych uroczyskach. Ponadto w lasach oraz licznych zadrzewieniach znalazło miejsce lęgu i bytowania wiele gatunków ptaków. Wśród nich można spotkać zięby słowiki, pliszki, kowaliki, rudziki, pleszki, kosy, kwiczoły. Innego rzędu ptakami bytującymi na tym terenie są przedstawiciele sowy uszatej, puszczyka, dzięcioła dużego oraz pustułki.

Inną grupę stanowią ptaki, których bytowanie jest związane ze zbiornikami wodnymi. Najliczniej występują tu przede wszystkim kaczki krzyżówki.

Poza tym w środowisku płytkich zatoczek zbiorników mają swe siedliska rozliczne grupy żab zielonych, ropuchy żaby (trawne i moczarowe) oraz traszki zwyczajne. Na zarośniętych brzegach jeziora spotyka się zaskrońce.

Zdjęcie nr 10 Widok na staw Pilok

Zdjęcie nr 11 Zadrzewienia pomiędzy ul. Centralną i Leśników.

3.7 Struktura przyrodnicza obszaru – powiązania z terenami sąsiednimi.

Zasadniczą i podstawową rolę w powiązaniach przyrodniczych obszaru z terenami przyległymi stanowią lasy otaczające tereny z zabudową mieszkaniową. Powierzchnia lasu stanowi około 85,9 % powierzchni gminy Kobiór. Lasy kobiórskie należą do większego kompleksu lasów Pszczyńskich. Stanowią one zarazem fragment jednego z większych krajowych szlaków migracji zwierząt i równocześnie są fragmentem korytarza ekologicznego o znaczeniu ponadlokalnym.

Drugim ważnym elementem powiązań przyrodniczych jest sieć hydrograficzna. Rzeki stanowią korytarze ekologiczne oraz korytarze migracji zwierząt. Najważniejszym elementem tej sieci są rzeki Gostynia i Korzeniec przepływające południkowo przez teren gminy. Ważnym elementem sieci hydrograficznej są liczne zbiorniki wodne, które to są miejscem żerowania zwierząt na szlaku migracji.

Przyrodnicze powiązanie z terenami przyległymi odbywa się również przez zalegające w podłożu zasoby wód podziemnych, które zaliczone zostały do czwartorzędowego Użytkowego Poziomu Wód podziemnych (UPWP) o typie szczelinowo – porowym Q₁ Rejonu Małej Wisły.

3.8 Zasoby przyrodnicze i ich ochrona prawna

Zgodnie z obowiązującym stanem prawnym (Ustawa o ochronie przyrody z dnia 12 grudnia 1991r., z późniejszymi zmianami (Dz. U. 91.114.492) krajowy system obszarów chronionych tworzą: (1) parki narodowe, (2) rezerваты przyrody, (3) parki krajobrazowe, (4) obszary chronionego krajobrazu. System ten stanowi układ przestrzenny wzajemnie uzupełniających się form ochrony przyrody. Istnieje możliwość wprowadzania ochrony indywidualnej w drodze uznania za (a) pomniki przyrody, (b) stanowiska dokumentacyjne, (c) użytki ekologiczne, (d) zespół przyrodniczo – krajobrazowy. Równolegle funkcjonuje system ochrony gatunkowej roślin i zwierząt.

3.8.1 Parki Krajobrazowe, Rezerваты Przyrody

Na obszarze gminy Kobiór nie występują tereny objęte ochroną prawną w formie parków krajobrazowych czy też rezerwatów przyrody.

3.8.2 Pomniki przyrody

Na terenie Kobióra ochroną zostały objęte zarówno pojedyncze drzewa jak i zespoły drzew. Wpis do Wojewódzkiego Rejestru Pomników Przyrody uzyskały następujące drzewa:

1. dąb szypułkowy (obwód pnia 585 cm) w rejonie ul. Leśników wprowadzony Rozporządzeniem Wojewody Śląskiego z 2004r nr 32/04 – Dziennik Urzędowy 56 poz. 1749 nr rej. 44
2. dąb szypułkowy obok kaplicy p.w. św. Antoniego (obwód pnia 600 cm) wprowadzony Rozporządzeniem Wojewody Śląskiego z 2004r nr 27/04 – Dziennik Urzędowy 55 poz. 1717 nr rej. 45

3. dąb szypułkowy przy ul. Centralnej 9/11 (obwód pnia 438 cm) wprowadzony Rozporządzeniem Wojewody Śląskiego z 2004r nr 31/04 – Dziennik Urzędowy 56 poz. 1748 nr rej. 44 Ponadto Uchwałą Rady Gminy Kobiór z dnia 24 lipca 1992 r (nr XII/1/58/92) ochroną w formie pomnika przyrody objęto zespół 41 dębów szypułkowych w formie szpaleru drzew wzdłuż ul. Żołędziewej. Ochroną w formie pomnika przyrody objęto również zespół 39 dębów szypułkowych w formie szpaleru pomiędzy ul. Centralną i ul. Leśników tzw. „Reitweg”. Ochrona została ustalona Uchwałą Nr XXV/5/108/93 Rady Gminy Kobiór z 3 grudnia 1993 r.

Zdjęcie nr 12 Pomnik przyrody aleja dębów szypułkowych przy ul. Żołędziewej

Zdjęcie nr 13 Dąb szypułkowy przy kaplicy p.w. św. Antoniego

3.8.3 Tereny wskazane do ochrony

Dla gminy Kobiór w 2004 r. opracowany został plan zagospodarowania przestrzennego przyjęty uchwałą Rady Gminy Kobiór nr XVIII/2/78/04. W planie wytypowano do ochrony w formie pomników przyrody następujące pojedyncze drzewa oraz grupy i szpalery drzew:

- 1 - szpaler drzew różnych gatunków wzdłuż ul. Leśników,
- 2 - dąb szypułkowy przy ul. Ołtuszewskiego 3,
- 3 - dwie grupy dębów w dolinie Korzeńca w rejonie na zachód od drogi krajowej nr1 oraz w rejonie ul. Ołtuszewskiego 109,
- 4 - grupa trzech dębów szypułkowych przy ul. Ołtuszewskiego 148,
- 5 - grupa drzew: akacja i dwa dęby szypułkowe przy drodze krajowej i ul. Ołtuszewskiego,
- 6 - dąb szypułkowy przy ul. Rodzinnej 176,
- 7 - grupa czterech dębów szypułkowych przy ul. Rodzinnej 97,
- 8 - dąb szypułkowy przy ul. Rodzinnej 86,
- 9 - grupa drzew: trzy dęby i jeden jesion przy ul. Rodzinnej 57,
- 10 - dwa dęby szypułkowe na północ od posesji przy ul. Rodzinnej 57,
- 11 - grupa sześciu dębów szypułkowych przy ul. Wróblewskiego 149,
- 12 - grupa drzew: cztery dęby szypułkowe i dwa klony przy leśniczówce Promnice,

- 13 - dąb szypułkowy na południowy – wschód od kaplicy Św. Antoniego ,
- 14 - wiąz przy ul. Leśników,
- 15 - buk i sosna wejmutka przy ul. Leśników 9,
- 16 - dwa dęby szypułkowe przy ul. Leśników 11,
- 17 - dąb szypułkowy przy zachodniej granicy gminy w rejonie mostku nad rz. Korzeniec,
- 18 – szpaler drzew różnych gatunków, głównie dębów, część tzw. „Reitweg”-u wzdłuż ul. Żelaznej,
- 19 – szpaler drzew różnych gatunków wzdłuż ul. Centralnej.

Zdjęcie nr 14 Grupa dębów przy ul. Ołtuszewskiego 148

3.9 Walory krajobrazowe

Gmina Kobiór to polana leśna otoczona lasem stanowiącym pozostałość po dawnej puszczy pszczyńskiej. Wszystkie tereny zabudowy koncentrują się na terenie niezalesionym.

Rzeźba terenu w zasadzie jest słabo urozmaicona z dominującym tu krajobrazem równinnym. Jedynym urozmaicheniem powierzchni terenu są doliny rzeczne przecinające południową i północną część omawianego terenu. Niezabudowana dolina Korzeńca wraz z licznymi zadrzewieniami podnosi walory krajobrazowe tego terenu.

Ważnym elementem krajobrazu są również zbiorniki wodne. Wprawdzie w większości są to twory sztuczne, powstałe w wyniku działań człowieka jednak wraz z bogatą roślinnością porastającą tereny do nich przyległe tworzą ciekawe formy przyrodnicze. Jednym z ciekawszych jest tu staw Pilok z drzewostanem rosnącym wokół jego brzegów. Również zbiorniki wodne powstałe na Korzeńcu pomimo uporządkowanej gospodarki łowieckiej z wydzielonymi łowiskami (w tym stanowiskami dla niepełnosprawnych) i parkingami nadają kolorytu gminie.

Ważnym dla zachowania walorów krajobrazowych omawianego terenu są liczne drzewa rosnące na terenach zabudowanych Kobióra wraz z alejami i okazami starodrzewu. Przykładem takiego miejsca jest teren położony pomiędzy ul. Centralną i Leśników. Utworzony tam zieleńiec przechodzący następnie w aleję przy ul. Leśników stanowi niezwykle urokliwe miejsce wśród terenów zabudowy i w pobliżu obszarów przemysłowych (tartak i linia kolejowa).

O walorach krajobrazowych omawianej gminy decyduje również w znacznym stopniu położenie pośród rozległych terenów leśnych. Wprawdzie w wyniku prowadzonych w XIX w. gospodarki leśnej cała Puszcza Pszczyńska pokryta została siecią dróg o nienaturalnym prostokątnym układzie lasy zawsze podnoszą atrakcyjność krajobrazową terenu.

Na atrakcyjność gminy wpływają również twory antropogeniczne przykładem tego jest położony w północnej części obszaru Pałacykiem Myśliwskim w Promnicach. Sam budynek wraz z wprowadzoną zielenią (drzewami i fragmentami zieleni urządzonej) stanowią ciekawe i atrakcyjne krajobrazowo miejsce. Walory tej części terenu podnosi również jezioro paprocańskie położone już poza terenem gminy Kobiór.

Wysokie walory krajobrazowe charakteryzują również tereny położone po wschodniej stronie drogi krajowej nr 1. Występująca tu zabudowa charakteryzuje się niską intensywnością występują tu, więc większe obszary upraw odcinające się na tle lasów.

Reasumując gmina Kobiór ze względu na swoje położenie wśród lasów charakteryzuje się wysokimi walorami krajobrazowymi, co przy dostępności komunikacyjnej (dojazd drogą krajową nr 1) powoduje, iż teren ten coraz częściej staje się miejscem osiedlania ludzi spoza gminy.

Zdjęcie nr 15 Aleja dębowa wzdłuż ul. Leśników przy zbiornikach zaporowych na rzece Korzeniec

Zdjęcie nr 16 Tereny upraw położone po wschodniej stronie Drogi Krajowej nr 1

Zdjęcie nr 17 Tereny przy Pałacyku Myśliwskim w Promnicach

4 Powiązania przyrodnicze gminy z terenami otaczającymi

4.1 Podstawy wielkoobszarowej ochrony walorów ekologicznych

W Polsce funkcjonuje Wielkoobszarowy System Ochrony Prawnej, który tworzą parki narodowe, rezerwy przyrody, parki krajobrazowe oraz obszary chronionego krajobrazu (Dz.U.nr 92 poz. 880). Stanowi on podstawę nowych systemów ochrony środowiska uwzględniających dynamikę ekosystemów.

Innym systemem ochrony zasobów przyrodniczych o randze międzynarodowej jest system Natura 200. Stosowanie tego systemu jest obowiązkowe dla wszystkich krajów Unii Europejskiej.

Założeniem systemu nie jest zastępowanie istniejącego systemu ochrony przyrody na terenie kraju, ale uzupełnianie i dawanie merytorycznych podstaw do zachowania dziedzictwa przyrodniczego w skali kontynentu. Polega to na wybraniu, a następnie skutecznej ochronie obszarów wytypowanych do systemu Natura 2000 w oparciu o dwie dyrektywy europejskie, tzw. Dyrektywę Ptasia i Dyrektywę Habitatową. Obecnie tereny objęte ochroną zgodnie z Dyrektywą Ptasia tzw. Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków zostały wyznaczone i określone w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004r (dz. U. Nr 229 poz. 2312 i 2313).

Uznanie jakiegokolwiek obszaru za ostoję Natura 2000 pociąga za sobą konieczność zapewnienia, aby wartości będące podstawą kwalifikacji zostały zachowane. W tym celu mają być zastosowane regulacje prawne i pieniężne.

Na terenie gminy Kobiór nie występują żadne specjalne obszary ochrony nie występują tu również obszary specjalnej ochrony ptaków NATURA 2000 zamieszczone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z 21 lipca 2004 r (Dz. U. nr 229 poz 2312 i 2313).

4.2 Miejsce gminy w systemie ochrony bioróżnorodności o zasięgu europejskim, krajowym, regionalnym

Na terenie gminy w związku z potrzebą jej funkcjonowania wraz z istniejącymi już miejscami o dużym znaczeniu przyrodniczym zaproponowane zostały korytarze łączące te miejsca siecią lokalnych ciągów ekologicznych. Sieć składać się będzie z korytarzy ekologicznych oraz obszarów proponowanych do objęcia ochroną poza korytarzami ekologicznymi.

Najważniejszym korytarzem ekologicznym o znaczeniu ponadlokalnym na tym terenie są lasy kobiórskie stanowiące część większego korytarza ekologicznego i posiadające łączność z lasami kędzierzyńskimi i dalej poprzez dolinę Odry z borami stobrawskimi.

Korytarz ekologiczny o lokalnym znaczeniu stanowić będzie niezabudowana dolina rzeki Korzeniec znajdująca się na niezalesionych terenach gminy. Stanowi ona łącznik pomiędzy poszczególnymi częściami lasu oraz spełnia ważną rolę korytarzy przewietrzania gminy. W związku z powyższym ważne jest, aby przeciwdziałać presji antropogenicznej na teren doliny rzecznej głównie przez ograniczenie zabudowy w tym miejscu.

Ważnym elementem korytarzy ekologicznych obejmujących sieć hydrologiczną są występujące na tym terenie zbiorniki wodne powierzchniowe. Zarówno tereny niezabudowane wzdłuż cieków powierzchniowych jak i tereny wokół licznych stawów występujących na tym terenie stanowią dogodne warunki do gniazdowania ptaków.

5 Diagnoza stanu funkcjonowania środowiska

5.1 Odporność środowiska na degradację i jego zdolność do regeneracji

Obszar dzisiejszej gminy Kobiór został zasiedlony już w przed XV w, o czym świadczą wzmianki w materiałach historycznych. Wraz ze wzrostem zaludnienia obszarów następowała presja na tereny zalesione. W wyniku wielowiekowej działalności człowieka na terenach tych wykształcił się krajobraz leśno – rolniczy.

Obszary leśne zachowały się w miejscach nieatrakcyjnych dla człowieka – obszarach o płytko zalegającym pierwszym zwierciadle wody i terenach o ubogim podłożu (piaszczystym).

W wyniku wieloletniej koegzystencji człowieka i środowiska przyrodniczego wykształciła się tolerancja lokalnych geosystemów na antropopresję. Wprawdzie przeprowadzone tu w XIX w melioracje zmieniły warunki gruntowo – wodne jednak istniejące tu lasy pomimo swego niedostosowania do no-

wych warunków zachowały się do dzisiaj i stanowią cenne zbiorowisko na obszarze uprzemysłowionego śląska.

Innym przykładem odporności środowiska i możliwości samoregeneracji są zbiorniki wodne utworzone przez człowieka. Powstały one w większości w wyniku działań człowieka dla ochrony przed wylewami rzek oraz podczas prowadzenia prac melioracyjnych, a pomimo to wykształcił się tu cenne ekosystemy.

Wraz z postępowaniem i rozwojem cywilizacji zmieniają się formy i intensywność oddziaływania człowieka na środowisko. W miarę stabilny układ przyrodniczo – kulturowy w wyniku coraz bardziej intensywnej antropopresji został zaburzony w ostatnich dziesięcioleciach.

Nowe formy antropopresji na terenie gminy to:

- wzrost terenów zainwestowania, czyli powstawanie coraz to nowych powierzchni z zabudową i siecią dróg oraz powierzchni utwardzonych uniemożliwiających naturalną infiltrację i powodujące powstawanie coraz większych ilości ścieków (wód deszczowych),
- możliwość zanieczyszczenia wód podziemnych i powierzchniowych ściekami bytowymi na terenach zasiedlonych i nie skanalizowanych (niekontrolowane odprowadzenie przelewów z szamb do cieków, rowów i kanalizacji deszczowej),
- wzrost zanieczyszczenia powietrza w wyniku zwiększania ilości lokalnych źródeł grzewczych (kotłowni przydomowych) oraz wzrostu natężenia ruchu komunikacyjnego,
- wzrost produkcji odpadów trudno podlegających degradacji co powoduje ich kumulację na składowiskach odpadów..

Analiza stanu środowiska przeprowadzona w poprzednich rozdziałach wykazała, iż pomimo w/w czynników znajdujące się na terenie gminy obszary dzikiej przyrody w znacznym stopniu posiadają odporność na antropopresję, poza oczywiście świadomym niszczeniem ich przez człowieka. Enklawy dzikiej przyrody występują głównie na obszarach leśnych.

Największym zagrożeniem dla nich byłoby uległość wobec coraz większej presji w kierunku różnych form zainwestowania tych terenów.

5.2 Tereny o istotnym znaczeniu dla zachowania bioróżnorodności

Przez różnorodność biologiczną – należy rozumieć zróżnicowanie wszystkich gatunków żywych organizmów pochodzących z ekosystemów zarówno wodnych, lądowych, morskich oraz z innych ekosystemów oraz innych zespołów ekologicznych. Różnorodność dotyczy zarówno różnic pomiędzy gatunkami jak i w obrębie jednego gatunku oraz między ekosystemami. Ochrona bioróżnorodności polega na zachowaniu istniejących ekosystemów i naturalnych siedlisk oraz utrzymanie i zwiększenie liczebności w przypadku gatunków zagrożonych, w ich naturalnym środowisku.

Na obszarze gminy Kobiór szczególne znaczenie dla zachowania bioróżnorodności mają:

⇒ dna dolin cieków Gostyni i Korzeńca wraz z licznymi dopływami i zbiornikami wodnymi

- ⇒ zbiorowiska leśne i zadrzewione w tym również podmokłe rozlewiska
- ⇒ aleje pomnikowe i inne fragmenty starodrzewu (np. przy zabudowaniach w obrębie lasu)
- ⇒ podmokłości wzdłuż zbiorników wodnych

Wszystkie w/w formy zostały przedstawione na załączniku mapowym, a ich obecność w poszczególnych wydzielonych obszarach była podstawą dla określenia sposobu użytkowania terenu.

Zdjęcie nr 18 Dąb przy Muzeum Regionalnym mieszczącym się w zabytkowym budynku Smolarni

5.3 Ocena stanu użytkowania zasobów przyrodniczych i zgodności dotychczasowego użytkowania i zagospodarowania obszaru z cechami i uwarunkowaniami przyrodniczymi.

Obszar gminy Kobiór położony na obrzeżach terenów silnie zurbanizowanych i uprzemysłowionych województwa śląskiego stał się oazą zieleni dla tych terenów.

Nasilająca się antropopresja nie spowodowała żadnych katastrofalnych zmian w strukturze krajobrazu tego terenu.

Na terenie tym do dziedzin aktywności gospodarczej należy rolnictwo i związane z nim usługi. Ponadto występują tu drobne zakłady rzemieślnicze i usługowe oraz usługi bytowe. Aktualnie rozwój gminy nastawiony jest na zainwestowanie w tereny rekreacyjne oraz stworzenie dogodnych warunków

do osiedlania się. Takie zainwestowanie terenów jest zgodne z cechami i uwarunkowaniami środowiska przyrodniczego.

Zasadniczy konflikt występujący na tym terenie dotyczy lokalizacji zabudowy mieszkaniowej w bezpośrednim sąsiedztwie obszarów leśnych. Zachowanie strefy ekotonalnej oddzielającej las od zabudowań stwarza gwarancję zachowania odpowiedniej równowagi w środowisku i umożliwia prawidłowe funkcjonowanie ekosystemu leśnego. Bezpośrednie sąsiedztwo spowoduje powolne przekształcanie siedliska leśnego w tereny zadrzewione leśno – parkowe.

Innym niekorzystnym zjawiskiem jest chaotyczna lokalizacja zabudowy mieszkaniowej zwłaszcza w wschodniej północno – części terenów polan leśnej. Taki rozwój budownictwa powoduje tworzenie gęstej sieci dróg niejednokrotnie o charakterze sięgaczowym bez połączeń z pozostałymi częściami gminy.

6 Wstępna prognoza zmian zachodzących w środowisku

Gmina Kobiór jest gminą wiejską charakteryzującą się znaczną dynamiką rozwoju. Pomimo tego zmiana środowiskowa jest niewielka. Sprzyja temu niski stopień uprzemysłowienia – brak większych zakładów przemysłowych na jej terenie. Zauważalne tendencje do zmian środowiskowych to głównie ugorowanie ziemi i przekształcanie terenów powstałych nieużytków pod zabudowę mieszkaniową.

Na podstawie przeprowadzonej analizy funkcjonowania środowiska oraz obserwacji zachodzących zmian społeczno-gospodarczych nie przewiduje się większych zmian w sposobie zagospodarowania terenów gminy. To znaczy, że głównymi dziedzinami aktywności gospodarczej pozostaną drobna wytwórczość, usługi bytowe i rzemiosło z zanikającym rolnictwem.

Prawdopodobnym jest, więc że zainwestowanie terenów będzie ukierunkowane na ograniczenie wydzielania terenów uciążliwych dla środowiska i tworzenie obszarów usług z uciążliwością mieszczącą się w granicach działki oraz na zainwestowanie w tereny atrakcyjne do osadnictwa i produkcji rolnej.

W przypadku spełnienia elementarnych wymogów w zakresie lokalizacji i stosowanych technologii dziedziny te nie będą stanowiły dużego zagrożenia dla środowiska, ale oprócz korzyści dla środowiska społecznego będą niosły za sobą również i obciążenia dla środowiska przyrodniczego.

Zainwestowanie w tereny mieszkalne i usług spowoduje wzrost strumienia odpadów w tym również i niebezpiecznych. Dodatkowym zagrożeniem będzie wzrost ilości ścieków. W związku z nieuporządkowaną gospodarką ściekową na dość znacznej części gminy może to spowodować zanieczyszczenie wód podziemnych.

Ponadto wzrośnie stopień zanieczyszczenia powietrza. Przy zainwestowaniu w tereny mieszkalne i usługowe wiąże się on z emisją tzw. niską będącą wynikiem spalania paliw w kotłowniach przydomowych oraz emisją zanieczyszczeń z procesów technologicznych.

Pogorszenie warunków aerosanitarnych i akustycznych związane będzie również z przypuszczalnym wzrostem ilości pojazdów poruszających się po drogach tego terenu. Będzie to najbardziej od-

czuwalne wzdłuż drogi krajowej nr 1 oraz drogi wojewódzkiej nr 928, gdyż są to najbardziej obciążone fragmenty sieci komunikacyjnej na tym terenie.

7 Wskazanie obszarów predysponowanych do pełnienia przede wszystkim funkcji przyrodniczych

System obszarów chronionych polega na wskazaniu obszarów pełniących tylko funkcję przyrodniczą – chronioną przed urbanizacją. Funkcjonowanie takich obszarów powinno być podporządkowane zachowaniu bioróżnorodności na danym obszarze oraz zapewnieniu równowagi przyrodniczej obszaru.

Zachowanie równowagi i walorów przyrodniczych w systemie obszarów chronionych wpływa przede wszystkim na poprawę warunków życia na danym obszarze, a dodatkowo na jego atrakcyjność dla rekreacji. Dla gminy Kobiór system obszarów chronionych stanowić będą przede wszystkim kompleksy leśne obejmujące ponad 85,9 % powierzchni gminy. Ponadto na terenach tzw. polany leśnej obejmującej obszary zainwestowane gminy miejscami wskazanymi do pełnienia funkcji typowo przyrodniczej będą:

- zieleń przyrodotwórcza, do której zaliczyć można obszary zadrzewień - tereny te stanowić będą wyspy ekologiczne systemu
- węzły ekologiczne – węzły hydrograficzne, zbiorniki wodne
- potencjalne korytarze i łączniki ekologicznego systemu – należą do nich strefy dolinne oraz korytarze ekologiczne i doliny rzeczne

8 Uwarunkowania ekofizjograficzne gminy Kobiór – ocena przydatności środowiska dla różnych form użytkowania i zagospodarowania

Ocena środowiska dla różnych form użytkowania polega na wyznaczeniu obszarów (w zależności od możliwości środowiska), które powinny być chronione dla poszczególnych funkcji użytkowych oraz wskazanych do urbanizacji.

Funkcja przyrodnicza

Do pełnienia funkcji przyrodniczej wskazane zostały przede wszystkim tereny leśne oraz doliny rzeczne.

Na obszarze gminy Kobiór znajdują się dwie główne doliny rzeczne – dolina rzeki Gostyni przebiegająca przez obszary leśne i dolina Korzyńca przebiegająca przez tereny zabudowy (południowa część gminy).

Obszary dolin pełnią ważną funkcję na terenie gminy, stanowią one korytarze ekologiczne pozwalające na migrację zwierząt oraz korytarze przewietrzania gminy (dolina rzeki Korzeniec). W związku z ich ważną funkcją przyrodniczą należy tereny te wykluczyć z dalszego zainwestowania.

Lasy zajmują ponad 85,9 % powierzchni gminy Kobiór i otaczają tereny zabudowy gminy. Ze względu na ochronę istniejącego korytarza ekologicznego należy tereny leśne zachować w dotychczasowym użytkowaniu i zapobiegać ograniczaniu ich powierzchni. Należy również zwrócić uwagę na sposób zagospodarowania obszarów położonych na granicy las – tereny zabudowy. Ze względu na panującą ogólną tendencję do synantropizacji pasów przygranicznych lasów należałoby utrzymać strefy ekotonalne (o szerokości min 15m) oddzielające las od zabudowań w formie nieprzekraczalnej linii zabudowy. Strefy takie stwarzają gwarancję zachowania odpowiedniej równowagi w środowisku i umożliwiają prawidłowe funkcjonowanie ekosystemu leśnego. Pozwalają również zachować bezpieczeństwo budynków powstałych przy terenach leśnych w przypadku silnych wiatrów powodujących łamanie drzew.

Funkcja użytkowa

Tereny rolnicze.

Tereny rolne (w tym grunty rolne, łąki, pastwiska i sady) na obszarze Kobióra stanowią około 9,8 % powierzchni terenu (484 ha). Występują tu głównie gleby IV i V klasy.

Ze względu na niską klasę bonitacji, a co za tym idzie niską opłacalność produkcji rolnej obserwuje się tendencję do odradniania użytków i przekształcania w tereny zabudowy mieszkaniowej, co w konsekwencji skutkuje silnym jej rozproszeniem oraz rozdrobnieniem rolnych powierzchni użytkowych.

Do pełnienia funkcji rolnej wskazane, więc będą większe kompleksy obecnie użytkowane rolniczo, a więc położone poza terenami zurbanizowanymi w południowej i zachodniej części gminy oraz na wschód od drogi krajowej nr 1.

Funkcja mieszkaniowo - usługowa

Na terenie gminy funkcja mieszkaniowa jest niejednokrotnie związana z usługową, dlatego też nie przewiduje się rozdzielenia zabudowy mieszkaniowej od usługowej.

Terenami preferowanymi do zabudowy są obszary obecnie zabudowane a charakteryzujące się małą intensywnością istniejącej zabudowy. Występują one głównie w północno – wschodniej części terenów zabudowanych.

W obrębie wydzielonej zabudowy nie przewiduje się ograniczeń, wyjątek stanowić będą jedynie tereny niezalesione położone w pasie sąsiadującym z drogą krajową nr 1 i torami kolejowymi. Tereny te ze względu na uciążliwość akustyczną należy wykluczyć z spod zabudowy mieszkaniowej. Dopuszczalne jest w miarę potrzeb przeznaczenie pod zabudowę usługową związaną z obsługą komunikacji bądź turystyczną (zajazdy lub hotele) terenu położonego wzdłuż drogi krajowej nr 1.

Innymi terenami, na których ograniczyć należy jakąkolwiek zabudowę jest dolina rzeki Korzeniec oraz obszary położone w bezpośrednim sąsiedztwie lasu i tereny będące w użytkowaniu przyrodniczym

Funkcja przemysłowa

Obecnie na terenie gminy Kobiór zlokalizowany jest jeden większy zakład przemysłowy i są nim Zakłady Drzewne „T i S” w Kobiórze znajdujące się pomiędzy linią kolejową a ul. Centralną.

Poza zakładami drzewnymi na terenie gminy nie występują żadne większe zakłady przemysłowe. Zlokalizowana jest tu jedynie zabudowa pełniąca funkcję usługową lub drobne rzemiosło. Zgodnie z obserwowaną tendencją rozwoju gminy nie przewiduje się wyznaczenia terenów do pełnienia funkcji ściśle przemysłowej (poza terenem byłego zakładu drzewnego). W związku z tym, że usługi na terenie gminy związane będą przede wszystkim z bytowaniem ludzi zabudowa pełniąca funkcję usługową związana będzie z zabudową mieszkaniową.

Funkcja wypoczynkowo – rekreacyjna.

Do pełnienia funkcji rekreacyjno – wypoczynkowej zostały predysponowane tereny w stanie obecnym już pełniące tą funkcję. Należą do nich zbiorniki retencyjne na Korzeńcu oraz staw Pilok.

Ponadto funkcję rekreacyjno – wypoczynkową na tym terenie pełnią wcześniej wymienione jako tereny przyrodnicze lasy kobiórskie. Istnieje tu dobrze rozwinięta sieć szlaków pieszych i ścieżek rowerowych. Aktualnie spełniają one swoją rolę bez dewastacji lasu, dlatego proponuje się ograniczyć możliwość wprowadzania na tereny leśne elementów małej architektury czy też obiektów związanych z turystyką i rekreacją.

Funkcję wypoczynkowo – rekreacyjną pełni również istniejący Pałacyki Myśliwski w Promnicach wraz z istniejącym zagospodarowaniem.

9 Źródła informacji

W czasie prac nad opracowaniem ekofizjograficznym wykorzystano następujące źródła informacji:

- [9.1.] „Program ochrony środowiska” opracowane przez Urząd Gminy Kobiór
- [9.2.] Plan Gospodarki Odpadami dla gminy oprac. przez Urząd Gminy Kobiór
- [9.3.] Szczegółowa mapa geologiczna Polski ark Tychy w skali 1: 50 000
- [9.4.] Szczegółowa mapa geologiczna Polski ark Oświęcim w skali 1: 50 000
- [9.5.] Mapa warunków występowania, użytkowania, zagrożenia i ochrony zwykłych wód podziemnych Górnośląskiego zagłębia węglowego i jego obrzeżenia w skali 1: 100 000
- [9.6.] Mapa hydrogeologiczna Polski arkusz Gliwice w skali 1:200 000
- [9.7.] Mapa hydrograficzna Polski arkusz Tychy w skali 1:50 000
- [9.8.] Mapa sozologiczna Polski arkusz Tychy w skali 1:50 000
- [9.9.] Raport o stanie środowiska w województwie śląskim w 2005r, opublikowany przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach
- [9.10.] <http://www.kobiór.com.pl/>